טבע האדם

ד"ר גונן שגיא

גם ככה לא היו הרבה מים באזור...

תוך "מרכז ידע להערכות לשינויי אקלים בישראל", בהיצאת מכון שמואל נאמן ובהשתתפות הטכניון, אוניברסיטאות תל אביב וחיפה, ומשרד הגנת הסביבה. להלן לקט מתוך ההתייחסות למחסור המים וצפי השפעתו על ירדן:

בין ישראל וירדן יש קשר רב תחומי לכל אורך הגבול, בערבה, ים המלח ומקיבץ טירת צבי ועד למשולש הגבולות על הירמוך. יש הסכם שלום חתום עם הממלכה ההאשמית, אך בירדן שוהים מיליוני פלסטינים, המהווים את רוב האוכלוסיה. הם קשורים בקשרי לאום, משפחה, כלכלה, תרבות ודת עם פלסטינים ביהודה ושמרון, עזה וישראל. כבר כרגע יש גידול דמוגרפי ועליה ברמת החיים שמביאים למחסור במים בשל הגידול ובצריכתם, מחסור נוסף יכריע את הממלכה הירדנית.

רק התפלה תוכל להציל את ממלכת ירדן. יש צורך במפעלים בסדר גודל שלא הכרנו, התפלה בחופי ישראל והעברתם לירדן, או במפרץ עקבה, או עסקה משולשת טורקית+סורית+עידקית+ירדנית להעברת מים מנהר הפרת לירדן. כל זאת בהנחה שכמויות המים בפרת לא תפחתנה...

כבר כרגע ירדן נשענת על יבוא מזון ומדאי שהכמויות שתודקק להן רק תגדלנה. יגדלו מימדי העוני והמצוקה, יהיו הגירות בעיקר לעיר הבירה עמאן ורבים ינסו לחמוק על מנת לבוא לעבוד בישראל. לכן יש צורך דחוף כבר עכשיו לגדר את גבול ישראל ירדן במודל שם גדרנו את גבולנו עם מצריים והגבול עם רצועת עזה.

הכותבים מסיימים חלק זה כך: "בכל הנוגע להידוק היחסים בין שתי המדינות, המשבר החמור והמתקרב עשוי לקרב את ישראל לירדן בתנאי שישראל תהיה נדיבה בהצעותיה לממלכה".

מחסור המים וסוריה

כאן אפשר לומר שהכותבים שהכינו את הדו"ח בשנת 2011, צפו בחלק מתחזיותיהם את ההווה, אני מביא כאן תמצית מהדברים:

אם סוריה תכנס לסחרור של מחסור במים, מעבר למשבר המים הכרוני המאפיין אותה צפויים מחסור במי שתיה ברוב הערים הגדולות, דבר שיביא למהומות.

מהישובים הכפריים תהיה הגירה המונית, כמובן תהיה גם הגירה לכיוון הגבול התורכי, ללבנון וניסיונות להכנס לישראל. ... סוריה תצטרך לייבא יותר מזון, תהיה תלויה יותר במים מטורקיה. זו תהיה מדינה במשבר שתזדקק לסיוע רב מתו"ל... סוריה תהיה כנראה מדינה לא יציבה ואלימה כלפי פנים וחוץ.

העולם כמארג

העולם כולו הוא מארג, רשת שכולם מחוברים בה.

גם אם איננו מרגישים חלק ממארג כל שהוא, או רוצים לחשוב שאנו עומדים בפני עצמנו (כפרטים או כקהילה) זו אשליה לחשוב כך. הרי גם ישראל מיבאת את רוב המזון שלה.

קראתי באחד העיתונים ראיון עם מלומד שעוסק במהפכת הרשתות החברתיות (פייסבוק, טוייטר וכדומה), המרואיין הסביר למראיין איך נוצר המצב הנוכחי בסוריה ובעוד מקומות דרך "משקפיים" שרואות בכל פינה את השפעת הרשתות החברתיות. הרשתות החברתיות משפיעות על העולם, גם מזג האויר ושינויי האקלים, וגם הדרך שבה אנו רואים את עצמנו ואת הסובבים אותנו.

לך תבין

כולנו חלק ברשת, מארג אחד ענק. מארג כה גדול עד שקשה לנו להבין את מורכבותו.

המארג כולל את כל בני האדם, וכל הגזים שאנו מפיקים, אשר משפיעים על חיות וצמחים אחרים, ומשפיעים גם על מזג האויר, ולכן משפיעים על כמות המים שעומדים לרשותינו ולכן משפיעים על היציבות הפוליטית של המדינות שלנו. ובעצם גם מדינות הן פשוט עוד דרך של בני אדם לארגן את עצמם במארג... (לאחרונה פורסם כי כמחצית בעלי החיים בטבע נכחדו במהלך לא ארוך במיוחד...)

מחפשי מקלט = פליטי בצורת

שמעתי את המונח "מחפשי מקלט", שנועד להחליף את המונח "פליטים", אשר המטרה שלו הייתה להחליף את "שוהים בלתי חוקיים", כי רצו להמנע מ "שחורים", הרי (כמעט) לכולנו לא נעים לומר "שחורים". אבל למעשה מדובר בפליטי בצורת.

מחפשי המקלט מרחים מאוסנ, רצת, שעבד. מרחים מדברים מעציבים, שלי אין חשק לכתוב, ולאיש כמעט אין חשק לקרוא. אבל כולם קשורים בהתפוררות המארג, התפוררות המרקם החברתי והתפוררות מוסדות מדינה היכן שהבצורת פשוט לא מאפשרת שגשוג של חיי אדם.

מעניין היה לקרוא את החלק הבא ברו"ח: "סודן הצפונית: משבר מים ידחוף אוכלוסיה מצפון לדרום, לעבר סודן הדרומית... בשלב זה לא נראה שינויים דרסטיים בקשרי ישראל וסודן, וגם ההשלכות של משבר המים מצד סודן לא יהיו שונות מהמצב כיום, דהיינו התגברות זרם פליטי בצורת משם ולכל עבר.

סגירת גבול ישראל מצריים וגבול ירדן יבלמו גל פליטים זה, שיצטרף לגל קשה ממילא לעבר ישראל מכל מדינות אפריקה והמזרח התיכון".

מה אפשר לומר? הלואי שנרד לפעול היום על מנת שלכולם יהיה עתיד טוב יותר מחר. ושנהיה בריאים.

ארבע דברים שאפשר לעשות בקשר לאקלים

1. להשתמש במיזוג אויר רק כשחייבים.
2. להמנע משריפת דלק. לחלוק רכבים עם חברים לעבודה, תורנות בהסעת הילדים לבית הספר יחד עם חבריהם לכיתה, תחבורה ציבורית, הליכה ברגל. כל אלו יותר מהנים ובריאים מנסיעה לבד ברכב פרטי.
3. להפריד בין שאריות מזון לאשפה הרגילה. הגזים שפולטים שאריות המזון כשקוברים אותם עם שאר האשפה תורמים באופן ממשי לשינויי האקלים, הפרדה וקומפוסטיזציה מסייעות (זה הרבה פחות מסריח משחשבים, ואחר כך אפשר להשתמש בדשן בגינה הביתית).
4. לקנות רק מה שצריכים באמת! די עם קדחת הקניות, למרות הסיפוק הרגעי, קניות בכבילי והגשמה עצמית משאירות אותנו אומללים.

תנסו להמנע, מה יש להפסיד?

שבת שלום, תתימה טובה, צום קל, שנהיה שלמים בריאים ונביא ברכה בעמלנו ■

גונן שגיא

קשישה או נערה רעננה? ציור קלאסי זה, שבדרך כלל דורש רגע וחצי על מנת לראות את שתי הדמויות החבויות בו (האוזן הופכת לעין, או להפך), ממחיש מעט את הסתירה שבה אנו חיים.

אומנם אנו לפעמים מרגישים כמו הדבר הכי ותיק בעולם, ואפשר לחוש עייפות, אפילו לאות, מכל האכזריות, חוסר המחשבה והאוולת האנושית. ומצד שני האנושות היא רק נערה צעירה. רוב הצמחים והחיים נבראו הרבה לפנינו ורק בזכותם התאפשר לנו להגיע. מוטב שנשמור עליהם!

לפי הערכות האומות המאוחדות (UN) אחוז הקשישים מתוך אוכלוסית העולם גדל וימשיך לגדול בחמישים השנים הבאות למימדים חסרי תקדים. זאת כתוצאה משילוב של שני גורמים הפועלים יחד בעשרות השנים האחרונות: אחוזי תמותה ואחוזי ילודה נמוכים. כלומר תוחלת החיים מתארכת כך שיותר אנשים מגיעים לגיל השלישי (בני 60 או יותר) וחיים בו יותר שנים, ובמקביל הפריון יורד כך שמבחינת אחוזים יש באוכלוסיה פחות צעירים (בני פחות מ-15). כיום חיים כ-600 מיליון קשישים שמייצגים כ10% מאוכלוסית העולם, זהו גידול של פי שלושה לעומת מניין הקשישים בשנת 1950. התחזיות קובעות כי בשנת 2050 צפויים להיות שני מיליארד (2,000 מיליון) קשישים בעולם שיהוו 21% מהאוכלוסיה, כלומר שילוש נוסף במספר הקשישים מעבר למספרים המהממים האלו מדובר בתהליך שמשפיע על הכלכלה, התרבות ואף על הפוליטיקה.

ישראל כמדינה צעירה יחסית נמצאת במצב טוב מבחינת משק העבודה כיוון שאחוז הקשישים התלויים באוכלוסיה נמוך יחסית למדינות מפותחות אחרות. יחד עם זאת, התהליכים הדמוגרפיים העולמיים תקפים גם לגבי ישראל ואחוז הקשישים באוכלוסיה ילך ויקבל מקום משמעותי יותר.

באופן טבעי ילדים וקשישים יודעים להתנהג בכבוד אל המקום המתוק הזה שנקרא כדור הארץ. ואלו דווקא המבוגרים שצריכים ללמוד להתנהג בבגרות...

להזכירכם כי השבוע התקיים "יום הקשיש" שבא להגביר את התודעה האנושית-חברתית שלנו לבני "הגיל השלישי".